

Lama ja laman lopetus*

JOUKO YLÄ-LIEDENPOHJA

professori

Tampereen yliopisto

Totuus paljastuu roomalaisille viinistä, englantilaisille vanukkaasta, mutta suomalaisille työttömyystilastosta. Syntyessään nykyinen hallitus otti kansalta valtakirjan puolittaa työttömyys vaalikauden aikana. Nykytilanne selviää Taulusta 1.

Näiden lukujen valossa ei voi sanoa, onko tosiasiallinen työttömyys ylipäättänsä vähenevässä vai ei. Tilastokeskuksen elokuun 1996 luvutkaan vuotta aikaisempaan verrattuna eivät osoita työttömyyden alentumista. Kun trendiin tarvitaan vähintään kolme pistettä, joudumme siten odottamaan jouluun saakka mahdollista myönteistä uutista.

Työministeriön tilastojen mukaisia tosiasiallisia työttömiä oli helmikuussa 1996 vielä 618000 henkilöä. Työttömyyden puolitus eduskuntavaaleihin 1999 mennessä edellyttää sen vähenemistä yli 100000 henkilön vuosivauhtia. Se vaatii puolestaan seuraavan kolmen vuoden

* Pyydetty puheenvuoro 10.10.1996 Kansantaloudellisessa yhdistyksessä valtiovarainministeri Niinistön budjettiesitelmään, joka kirjoitettaessa ei ollut käytävissä.

Taulu 1. Tosiasiallisen työttömyyden muutos

kuukausi	muutos
1/96	-11
2/96	-8
3/96	-7
4/96	-1
5/96	-1
6/96	+1
7/96	-6
8/96	-6

Vertailu ('000 henkilöä) vuoden 1995 vastaavaan kuukauteen.

Tosiasiallisesti työttömiksi laskettu työministeriön tilastojen

- työttömät työnhakijat
- työttömyyseläkkeellä olevat
- toimenpitein julkiselle ja yksityiselle sektorille sijoitetut
- työvoimakoulutuksessa olevat
- työmarkkinatuella harjoittelevat ja
- työvuorotteluun työllistetyt

Taulu 2. Finanssipolitiikan tila 1990-luvun lamassa

Vuosi	TYÖ	JKI	TuS	SUB	BKT	Veroaste, %
1989	3.5	100	100	100	100	43.4
1990	3.4	105	110	104	100	45.4
1991	7.6	107	125	116	93	46.9
1992	13.1	105	142	118	90	46.9
1993	17.9	97	150	117	89	45.4
1994	18.4	97	156	110	93	47.7
1995	17.2	98	156	103	97	46.5
1996*						48.4
1997*						48.0

TYÖ = työttömyysprosentti (Tilastokeskus)

JKI = julkisten kulutus- ja investointimenojen volyyymi

TuS = tulonsiirtojen volyyymi (kotital.), defl. kulutus

SUB = tukipalkkiot ja tulonsiirrot (muut sektorit), defl. BKT

BKT = bruttokansantuotoksen volyyymi

aikana noin 8-9 prosentin BKT:n vuosikasvua, jotta nykyisten kannusteiden turvin ylihinnoiteltu työtön työ aktivoituisi tuotannoksi. Kun se työ on ylihintaista sekä maailman että kotimaan markkinoilla, vaadittua tuotannon kasvua ei synny, ja työttömyyden puolitus on haave. Tosin viimeaikaiset puheet viittaavat siihen, että työttömyyden puolitusta vain tavoitellaan, mutta ei enää tällä vaalikaudella.

Vain aikataavoite tekee tavoitteesta tavoitteen. Työllisyyden osalta ainoa oikea tavoite on täystyöllisyys. Keinot, joita olen eri yhteyksissä esitellyt, tähtäävät nimenomaan täystyöllisyyden saavuttamiseen yhden vaalikauden mittaisen ajan kuluessa.¹ Vain muuttamalla radikaalisti työllistymisen ja työllistämisen kan-

nusteita täystyöllisyyden saavuttamisen edellyttämä kasvu voi toteutua.

Kelluva valuuttakurssi ja vapaat kansainväliset pääomanliikkeet eivät suinkaan takaa täystyöllisyyttä. Ne takaavat vain kilpailukykyämme sellaiseksi, että toteutuva vaihtotaseen ylijäämä tekee kykyämme selviytyä ulkomaisesta velastamme uskottavaksi kansainvälisten sijoittajien silmissä. Tätähän ulkoinen tasapaino tarkoittaa eli kansakunnan ajan yli ulottuvan ulkoisen budjettirajoitteen täyttämistä. Rajoitteen täyttämistä tietenkin helpottaa suuresti se, jos kansakunta hoitaa sisäisen tasapainonsa tuhlaamatta resurssejaan eli jos sen ei tarvitse rahoittaa työntöntä työtä, tyhjiä konttori-, liike-, ja tehdastiloja eikä pysäytettyjä koneita.

Täystyöllisyyden saavuttaminen ja ylläpitäminen on täysin kansakunnan omien valintojen varassa. Taloustieteen rautaiseen logiikkaan perustuvien argumenttien hyväksyminen on useimmille vain niin vastenmielistä. Siksi erilaisten ajopuuteorioiden mukaiset massatyöttö-

¹ Täydellisin tilanneanalyysi ja argumentointi vaadittavista toimista löytyy kirjoituksista Ylä-Liedenpohja (1996a, b); ks. myös Ylä-Liedenpohja (1995, lukujen 1, 6, 7, 11, 12 ja 13 loput).

myyden selitykset kuten idänkaupan romahdus ovat poliitikkojen, heidän taustavoimiensa, virkamiehien ja lobbausjärjestöjen piirissä suosittuja, koska ne siirtävät vastuun nykyisestä massatyöttömyydestä muualle.

Olin edellisen kerran vastaavassa kommentaaritehtävässä lokakuussa 1990 (Ylä-Liedenpohja 1991). Taulu 2 tarkastelee silloista finanssipolitiikan tilaa. Kriisitietoisuus lamasta alkoi herätä vuoden 1990 viimeisellä neljänneksellä, mutta silti koko vuonna 1990 kokonaiskysynnän elvytys oli todella voimakasta: tulonsiirtojen reaali- ja julkisten menojen 5 prosenttia. Sama jatkui vielä seuraavana vuonna, vaikka silloin jo kirottiin leikkauksia.

Vuosi 1989 oli niin selvästi ylikuumentunut vuosi, että sen tunnusti jopa valtiovarainministeri budjettiesitelmässään¹. Sen valossa vuoden 1990 elvytys on sitäkin oudompaa, kuten päähallituspuolueiden toimesta eduskunnassa tehdyt vuoden 1991 budjetin menolisäykset. Vuoden 1991 elvytys jatkui erityisesti tulonsiirtojen 14 prosentin reaali- ja julkisten menojen 5 prosentilla vuonna 1992. Valtiovarainministeriö uskoi vahvasti tulonsiirtoautomaattien magiaan palauttaa taloutemme toimintakuntoon. Lamamme ei syntynyt ainakaan julkisen meno- ja tulonsiirtoelvytyksen puutteen vuoksi, vaan juuri sen avittamana.²

Taulussa 2 näkyy myös julkisen menotalouden rakenteen kehitys laman aikana eli tuotan-

nollisten kulutus- ja investointimenojen supistuminen, mutta joutilaisuuteen kannustavien tulonsiirtojen voimakas reaali- ja julkisten menojen kasvun lama. Rakkaan lamamme finanssipolitiikka on soveltanut menopuolella numeromiehen leikkauksia ja tulopuolella moralistin vero-oppia. Numeromies tuntee valtion budjettirajoitteen erät ja leikkauttaa sieltä, mistä se hänen asemansa kannalta on helpointa käsittämättä leikkauksien ja leikkaamatta jättämisten seurauksia taloudenpitäjien käyttäytymiseen. Moralistin vero-oppi on yhtä sokeata verojen korottamista, erityisesti nk. suurituloisten moraalista velvollisuutta osallistua lamasta kärsivään joutuvien vaivojen lieventämiseen.³

Vertailun vuoksi tarkastelkaamme vuosien 1975-1978 laman aikaisen finanssipolitiikan tilaa. Nykylama ja 1970-luvun lama muistuttavat sikäli toisiaan, että lähtövuosina 1975 ja 1989 - teollisuuden kansainvälinen kilpailukyky on vain hieman heikompi 1975 kuin 1989 (Taludellinen katsaus 1997, s. 49)

- valtion bruttovelka on vuonna 1975 3 prosenttia BKT:sta ja 11 prosenttia vuonna 1989
- vaihtosuhte huononee lähtövuosien jälkeen nopeasti (Taulu 3).

³ Eräät kutsuvat tällaista veropolitiikkaa Robin Hood -politiikaksi. Robin Hood oli rosvo, joka ei kunnioittanut omistusoikeuksia. Kansakunnat, jotka eivät turvaa omistusoikeuksia tai verottavat pääoman reaali- ja julkisten menojen kasvun lama. Realituottoa konfiskatoorisin tosiallisin veroastein, eivät vedä puoleensa suoria kansainvälisiä sijoituksia eivätkä kotimaisia investointejakaan ja siksi menettävät vähitellen elinvoimaansa muuhun maailmaan verrattuna.

¹ ks. Liikanen (1989). Saman niteen pääkirjoitus on esteellisesti otsikoitu *Murphy'n laki!*

² Tässä esitelmässä ei voi analysoida 1980-luvun rahapolitiikan vaikutusta laman ja pankkikriisin syntyyn. Ahtiala (1993) analysoi 1980-luvun löysän rahapolitiikan osuutta sekä rahapolitiikan vuoden 1989 äkkijarrutuksen ja löysän finanssipolitiikan roolia laman syntymiseen.

Taulu 3. Vaihtosuhteen kehitys 1975-1996

vientihinnat/tuontihinnat 1980 = 100;
ketjutettu 1990 = 100

Vuosi	Vaihtosuhte
1975	117
1980	100
1985	102
1986	111
1987	116
1989	123
1991	117
1993	110
1995/12	125*
1996/08	119*

Osin 1990-luvun laman alku on parempi kuin 1970-luvun

- vaihtotaseen vaje on 8 prosenttia BKT:sta vuonna 1975 ja vain 5 prosenttia vuonna 1989
- valtion velkaantumisen ei kasva vielä vuonna 1990
- teollisuuden kilpailukyky ei vuosina 1990-1991 vajoa läheskään niin huonoksi kuin vuonna 1976

- vaihtosuhtekin kääntyy meille edulliseen suuntaan 1990-luvun lamassa jo vuoden 1994 alusta, kun taas vuoden 1975 vaihtosuhtehuippua seurasi sen huononeminen koko loppuvuosisikymmenen, parantuen selvästi vasta vuonna 1986, ja

- työttömyysasteen laskee vielä vuonna 1990, kun taas vuonna 1975 se alkoi loppuvuodesta kasvaa voimakkaasti.

Pankkikriisikin puhkesi avoimeksi vasta vuonna 1992, ja sen lopullinen syvyys selittyy myös osin vuosien 1990-1992 julkisen sektorin menojen ja tulonsiirtojen voimakkaalla kasvattamisella, jotka laukaisivat markan devalvoitumiset vuosina 1991-1992 kasvattaen ulkomaisen velkojen markka-arvoa lähes 40 prosenttia.

Tauluun 2 verrattuna Taulu 4 puhuu julkisten menojen ja tulonsiirtojen järkevästä kasvusta 1970-luvun laman alussa ottaen huomioon työttömyysasteen kasvu. Samoin julkisten menojen rakenne painottuu tuotannollisiin julkisiin menoihin eikä joutilaisuuteen kannustavien tulonsiirtojen kasvuun kuten 1990-luvun lamassa. Osin tämän vuoksi 1970-luvun lamassa työttömyyden kasvu jäi huomattavasti alhaisemmaksi, vaikka negatiivinen vaihtosuhteshokki oli rajumpi ja huomattavasti pidempikestoinen kuin 1990-luvulla.

Taulu 4. Finanssipolitiikan tila 1970-luvun lamassa

Sarakkeet kuten taulussa 2

Vuosi	TYÖ	JKI	TuS	SUB	BKT	Veroaste, %
1975	2.2	100	100	100	100	37.7
1976	3.9	105	110	103	100	41.7
1977	5.9	109	121	103	100	41.9
1978	7.3	113	128	101	103	38.2
1979	6.0	118	129	116	111	36.7
1980	4.7	123	130	116	117	36.9

Alkureaktio valtion verotulojen ehtymiseen molemmissa lamoissa on kamreerioppien mukainen verojen korotus¹, mutta rajumpana vuonna 1976 kuin 1991. Varsinainen ero paljastuu veropolitiikan jatkokehityksessä. 1970-luvun lamasta päästiin pois veroasteen 3.7 prosenttiyksikön alennuksella vuonna 1978, jota jatkettiin edelleen 1.5 prosenttiyksikön pudotuksella 1979-1980. 1990-lamaan juuttuttiin veroasteen korotuksin erityisesti silloin, kun kansainvälisen talouden onni kääntyi meillem suotuisaksi 1994; ks. Taulu 2. Kaiken lisäksi jo vuonna 1988 positiivisen vaihtosuhdeshokin huumassa oli veroastetta korotettu 3.2 prosenttiyksiköllä.

Kymmenvuotiskautena 1978-1987 oli veroaste keskimäärin 38.9 prosenttia,² mutta vuosina 1988-1997 kokonaista 46.2 prosenttia, jossa kaksi viimeistä vuotta on budjettikirjan ennusteiden mukaisia. Taulun 2 perusteella nykyhallitus näyttää juuttuneen 48 prosentin veroasteeseen,

joka on ennuste vuodelle 1997. Täystyöllisyyden tavoittelemisessa ensimmäinen osatavoite olisi painaa veroaste alkamaan jälleen kolmosella vuonna 2001.³ Alennustarve olisi täten vuosina 1998-1999 noin 2.5 ja vuosina 2000-2001 noin 2 prosenttiyksikköä vuodessa. Näin kansalle annettaisiin vihdoin porkkanaakin.

Verojen alentamisen vastineeksi tulonsiirroissa on useita kohteita, joiden leikkaus auttaisi täystyöllisyyden⁴ saavuttamisessa ja valtion budjetin tasapainottamisessa; ks. Ylä-Liedenpohja (1996a) leikkausten peruslinjausta. Veroasteen alentamistarvetta ei siis pidä tulkita verojen yksinomaiseksi alentamiseksi jättäen menopuoli ennalleen. Mikrotalousteorian perusopin mukaan vähentämällä sekä eksogeenisen tulon, siis työtätekemättömän saamien tuki- ja avustusten määrää, että työtulon rajaveroastetta saadaan yhteiskunnan anteliaan sosiaaliturvan varassa elävä kuluttaja/työntekijä osallistumaan työelämään. Leikkauksen tarvetta on myös ministeriöiden tukiaisissa sekä tutkimus- ja koulutusmenoissa, joilla tuotetaan ilmaiseksi tarjottavia yksityishyödykkeitä ja vääristetään yksityisten markkinoiden toimintaa.

Hallituksen aikaansaannoksista pahin oli antaa veroasteen nousta tänä vuonna. Se lopahdutti kuluttajien ja yritysten tulevaisuuden uskon viime vuoden budjettiriihen jälkeen. Positiivisinta on varmasti ollut se pieni tuloverotuksen tosiasiallinen kevennys, joka tehtiin tämän vuotisessa budjettiriihessä. Se antoi lopultakin

¹ Ahtiala (1993) korostaa verojen korotuksen vuonna 1976 olleen osa hyvin suunniteltua, koordinoitua sekä raha- että finanssipolitiikan keinoin toteutettua kokonaiskysynnän kiristämispakettia, jolla tehtiin tilaa ja haettiin ay-liikkeeltä hyväksyntää vuosien 1977-78 devalvaatioille. Kannusteiden huonontamisessa on vain se haittapuoli, että tarvittava lopullinen devalvaatioprosentti kilpailukyvyyn palauttamiseksi on sitä korkeampi mitä korkeammat ovat kokonaisveroasteet, koska kannusteiden huonontaminen supistaa kokonaistarjontaa ja hidastaa kotimaisen inflaation alentumista.

² Vuonna 1986 veroaste oli kuitenkin 42.4 prosenttia Ahti Pekkalan viimeisen budjetin seurauksena (ks. kritiikkiä Ylä-Liedenpohja 1985)

³ Tämä on täysin mahdollista. Kahdessa vuodessa 1978-1979 veroastetta alennettiin 5.2 prosenttiyksiköllä. Vuosina 1988-1991 veroastetta nostettiin 6.7 prosenttiyksikköä.

⁴ Tiettyä vaikeutta tunnustaa julkisuudessa massatyöttömyyden todellisia syitä kuvastanee se, että työttömyysturvajärjestelmän muutoksia perusteltiin keväällä 1996 tarpeella leikata budjettialijäämää eli lisätä budjettipolitiikan uskottavuutta kansainvälisten sijoittajien silmissä, mutta ei työttömyyden puoltamistavoitteen saavuttamiseksi.

toivoa siitä, että finanssipolitiikkaan voisi löytyä järjeä kymmenen vuoden harharetkeilyn jälkeen.¹ Mitä nopeammin hallitus sitoutuu uusiin tuloveron alennuksiin ja kaikkien muiden verojen juustohöyläykseen, sitä nopeammin tuotanto, työllisyys, yksityinen kulutus ja pk-yritysten investoinnit elpyvät.

Missään nimessä verojen alennuslupausta ei pidä viedä palkkaneuvottelupöytään. Se on varmin keino pysyä nykyisten korkeiden verojen ja korkeiden työ kustannusten tasapainossa. Hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen välinen asetelma voidaan nähdä "vangin pulma" -pelinä. Päästäksemme alhaisten verojen ja alhaisten työ kustannusten tasapainoon hallituksen tulisi muuntaa peliä siten, että se alentaa veroja jo ennen palkkaneuvotteluja ja uhkaa työmarkkinajärjestöjä niiden valtaa kaventavilla toimenpiteillä, jos ne eivät päädy matalaliin palkankorotuksiin. Tällaisia toimiahan olisivat

- jäsenmaksujen vähennyskeltottomuus (myös työnantajilta)
- yleisistä maksuista ja veroista tapahtuvan työttömyyskassojen tuen lopettaminen
- työehtosopimusten yleissitovuuden poistaminen ja tilalle OECD:n (1996) maaraportin "elitistisistä, uusliberalistisista" neuvoista yleinen minimipalkka
- irtisanomisen tekeminen nykyistä oleellisesti halvemmaksi
- työttömyysaikana kertyvän eläkeoikeuden poistaminen

¹ Hallituksen tulisi myös verotuksen toimeenpanossa hillitä verokarhun jälkiverotusintoa. Se laskee esimerkiksi työntekijän verotettavaksi tuloksi työnantajan osin kustantaman täydennyskoulutuksen, joka johtaa johonkin kirjainyhdistelmään. Verooppien mukaanhan kaikkien henkisen pääoman investointien tulisi olla vähennyskelpoisia.

- jne. ks. lisätoimenpiteitä Ylä-Liedenpohja (1996a).

Valtiovarainministeriö on vastustanut verojen alentamista peläten sen kasvattavan budjettialijäämää.² Verojen alennus yhdessä tulonsiirtojen leikkauksen kanssa siten, että rajaveroasteet alenevat ja että työnvastaanoton kynnyspalkka alenee, kasvattavat valtion tuloja hyödykeverojen pohjaa. Siksi päättämällä näistä mahdollisimman varhain ennen niiden voimaantuloa ihmiset alkavat heti muuttaa käyttäytymistään, kuluttaa enemmän ja hakeutua töihin. Pientenkin verokevennysten ilmoitusefekteillä on tehoa. Sen voi kertoa jokainen asunnonvälittäjä elokuun 1996 budjettiriihen jälkeisistä esittelytunnelmista ja asuntokaupan vilkastumisesta.

Uusi Seelanti, joka ei ole Suomea köyhempi (ostovoimaperiteetin mukainen BKT henkeä kohti on sama vuonna 1994, OECD 1996, s.89) on esimerkki myös verojen alennusten ja tulonsiirtojen leikkausten tasapainottavasta voimasta; työttömyys aleni kolmessa ja puolessa vuodessa maaliskuusta 1992 lähes puoleen (Redward 1996), vaikka tulokseen vaikuttavat epäilemättä myös työmarkkinoiden reformit sekä saavutettu rahapoliittinen uskottavuus. Alesina ja Perotti (1995) vertaavat 20 OECD maan finanssipoliittisia tavoitteita ja toteavat pysyvän valtiontalouden alijäämän olevan saavutet-

² Ministeriön standardi viittaus on USAn veronalennuksiin vuosina 1981 ja 1986. Presidentti Reagan ei kuitenkaan leikannut sosiaalimenoja, vaan vain muutti julkisen kulutuksen rakennetta kasvattamalla sotilasmenoja valtavasti. USAn liittovaltion budjettialijäämä ei kuitenkaan koskaan ole saavuttanut lähellekään sellaisia mittasuhteita kuin Suomen. Vuonna 1996 liittovaltion budjettialijäämä jää reilusti alle 2 prosenttiin, jota EMU-sulkeisten Suomi voi vain kadehtia samalla kun USAn työttömyyskin on vain hieman yli 5 prosenttia.

Taulu 5. Investoinnit ja kulutus 1975-1987

vuosi	BKT	INV	KUL	CAP
1975	100	100	100	100
1980	117	89	114	109
1985	135	99	131	122
1987	144	103	142	132

BKT = bruttokansantuotos, vol.

INV = yksityiset investoinnit, vol.

KUL = yksityinen kulutus, vol.

CAP = KUL per capita, vol.

tavissa vain alentamalla sosiaalisia tulonsiirtoja ja julkisen sektorin työllisyyttä. Heidän näytteeseensä ei näytä sisältyvän verojen alennuksen ja tulonsiirtojen leikkausten yhdistelmää, koska löysänkin finanssipolitiikan vuosina verojen alennus on hyvin pientä (Alesina ja Perotti 1995, s.224).¹

Verojen alennusten ja tulonsiirtojen leikkausten tai kurissa pitämisen voimasta on paras esimerkki oma historiamme kymmenvuotiskaudelta 1975-1985, jota kuvaa Taulu 5.

Tänä aikana yksityiset investoinnit aluksi laskivat ja lopulta palautuivat vuoden 1975 tasolle. Vaikka vaihtosuhde heikentyi 1970-luvun puolivälin jälkeen aluksi nopeasti ja sen jälkeen hitaammin, BKT lähti kasvuun kuitenkin heti verojen alennuksen jälkeen. Yksityinen kulutus kasvoi *per capita* kyseisenä kymmenvuotiskautena 2 prosenttia vuodessa il-

man investointien kasvua. Taulussa 4 on lisäksi vuosi 1987, mutta silloin Suomi jo koki positii- visten vaihtosuhdeshokin onnea.

Se, miksi verojen alennus vaikuttaa positii- visesti kasvuun², johtuu tietenkin siitä, että ve- rotuksen ja tulonsiirtojen aiheuttamat vääristy- mät, siis kustannukset ovat pienemmät. Vääris- tymät ovat konvekssi funktio veroasteista eli kasvavat likimäärin veroasteiden neliössä. Siis kun veroaste nousee 10 prosenttiyksikköä, niin pelkkien veroasteiden nousun aiheuttamat vää- ristymät kasvavat 100 prosenttia eli kaksinker- taistuvat tasolta, jolta veroaste nousi. Toinen mokoma syntyy tulonsiirtojen (= negatiiviset veroasteet) kasvun vuoksi. Juuri tämän vuoksi tulonsiirtojen leikkaus *samanaikaisesti* veroas- teiden alentamisen kanssa on parasta laman lo- petuspolitiikkaa.

¹ Tosin Alesina ja Perotti katsovat vain verojen BKT-osuutta, siis toteutunutta tulosta menemättä yksityiskohtiin, minkälaisin mikrotaloudellisiin toi- min se aikaansaatii. Heidän luokittelunsa ei myös- kään paljastanut Reaganin budjettipolitiikkaa "hyvin löysän" joukkoon ja jätti paljastamatta myös monia muita tunnettuja erittäin tiukan tai löysän finanssipoli- tiikan episodeja OECD-alueelta, ks. keskustelua artikkelin lopussa.

² Snellman (1996) raportoi tätä tukevia tuoreita OECD-maita koskevia estimointituloksia.

Kirjallisuus

- Ahtiala, P. (1993). Suomen talouspoliittinen saneeraus vuonna 1975, *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 3/1993, 382-390.
- Alesina, A. ja Perotti R. (1995). Fiscal Adjustment: fiscal expansions and adjustment in OECD countries, *Economic Policy*, Vol.21, 207-248.
- Liikanen, E. (1989). Budjettiesitelmä, *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 4/1989, 401-404.
- OECD (1996). OECD Economic Surveys, Finland 1996.
- Redward, Peter (1996). Structural Reform in New Zealand, Bank of Finland Discussion papers 12/6/1996
- Snellaman, K. (1996). Estimations of the effects of the public sector on the economic growth using yearly data, käsikirjoitus, Åbo Akademi, Nationalekonomiska institutionen.
- Taloudellinen katsaus (1996). Liite n:o 1. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 1997, Painatuskeskus Oy, Helsinki.
- Ylä-Liedenpohja, J. (1985). Inflaatiohukka taas karkaamassa, *Kauppalehti*, 4.12.1985.
- Ylä-Liedenpohja, J. (1991). Rajaveroasteet ja verouudistus, *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 1/1991, 50-62.
- Ylä-Liedenpohja, J. (1995). *Taloustiede tänään*, 3. painos. Lillett Oy, Helsinki.
- Ylä-Liedenpohja, J. (1996a). Täystyöllisyysremontti, *PTT Katsaus* 2/1996, 32-42.
- Ylä-Liedenpohja, J. (1996b). Kommenttipuheenvuoro, monisteessa U. Gabrielsson (toim.), Työllisyyden harhakuvat, *Tutkijoiden ja kansanedustajien seura*, julkaisuja 2/1996, 17-25.